

**Minerallovutvalget
v. Mari Klungøy Kristiansen**

Vår dato: 23.05.2021

Vår ref: YH

Deres ref:

Mineralloven, innspill fra NORSKOG

NORSKOG er en næringsorganisasjon for skogeiere som har en aktiv forvaltning av sine arealer og der driften av skog og tilgrensende næringer har en stor betydning for eierens økonomi. Våre medlemmer har eiendommer med betydelige mengder utvinnbare mineraler, mange av medlemmene har virksomhet på eiendommen i dag og noen har til dels betydelige virksomheter på eiendommen.

I den tidligere kontakt med lovutvalget er vi invitert til å gi innspill til utvalget på temaer som våre medlemmer har bragt frem til oss. I dette notatet vil vi trekke frem tre forhold som vi mener er av stor betydning at lovutvalget har med seg i sine drøftinger.

Minerallovens § 29

Etter minerallovens § 29 har den som har undersøkelsesrett med best prioritet til statens mineraler også krav på å få utvinningsrett når vedkommende kan sannsynliggjøre at det finnes en forekomst av statens mineraler med en slik rikholdighet størrelse og beskaffenhet at den kan antas å være drivverdig eller å bli det innen rimelig tid.

Beregning av drivverdigheten

Etter lovens ordlyd skal man påvise at en forekomst av statens mineraler er drivverdig dvs. at det må fremlegges en beregning som viser at statens mineraler alene er drivverdige. Det har imidlertid utviklet seg en praksis i direktoratet, delvis med støtte i lovens motiver, der søker av statens mineraler har fått anledning til, ved beregning av drivverdigheten, å legge inntil verdien av grunneiers mineraler som måtte være integrert i forekomsten. Det er imidlertid stillet krav om at forekomsten av statens mineraler må være hovedelementet i forekomsten. Den angitte tolkningen er som nevnt i strid med lovens ordlyd, men den virker til å være en praksis ved direktoratet. Gjennom denne tolkningen tilegner utvinners av statens mineral seg en funksjon av grunneiers mineral som kan være det avgjørende momentet som gir utvinningsrett. Dette er alvorlig i seg selv, men har i neste omgang meget vidtgående konsekvenser jf. nedenfor om § 32.

Etter NORSKOGs syn bør det klart presiseres at det er verdien av statens mineral alene som skal legges til grunn ved beregning av drivverdighet.

Brutto- eller nettoverdi

Det har vært reist spørsmål ved hvorvidt det ved beregningen av om hvilket mineral som utgjør hovedelementet, skal legges til grunn nettoverdi eller bruttoverdi. I en felles forekomst kan ett mineral ha en dominerende omsetningsverdi, men gi et beskjedent resultat (høy tonnasje og lav pris), mens et annet mineral kan ha en mindre omsetningsverdi, men gi et bedre resultat (mindre tonnasje, men høyere pris).

Etter NORSKOGs oppfatning bør det fastlegges at det er *resultatverdier* som skal legges til grunn når drivverdighet avgjøres. Litt mer spesifikt bør det være at det er resultatverdien (mest entydig «FOB», free on board) basert på priser over en lengre tidsperiode og en normal prosessering. Det gir et presist beregningsgrunnlag og tar vekk øyeblikksituasjoner med høye eller lave priser.

Aktivitetsplikt

Den som har undersøkelsesrett etter Minerallovens § 13 har ingen aktivitetsplikt og kan sitte stille i 7 år. Den som etterpå oppnår utvinningsrett etter § 29, har heller ingen aktivitetsplikt- i ytterligere 10 år. Det betyr at en kandidat kan sitte rolig i 17 år og blokkere andre kandidater som har kompetanse, kapital og vilje til handling.

Det må settes et krav til handlingsplikt og rapporteringsplikt etter en fremlagt plan. Gjennom en handlingsplikt vil man også fange opp et visst krav til kompetanse og soliditet.

I dag er det hverken krav til kompetanse eller soliditet. Dette gir rom for spekulanter til å utnytte de spesifikke reglene i norsk minerallovgivning for posisjonering og kapitalisering på de ulike tillatelsene etter mineralloven.

Minerallovens § 32

Minerallovens § 32 regulerer forholdet mellom uttak av statens mineral og uttak av grunneiers mineral i driftssituasjonen.

Etter minerallovens § 32 kan utvinner av statens mineral ta ut og nyttiggjøre seg grunneiers mineraler der det er nødvendig å ta ut disse for å ta ut forekomst av statens mineraler. Det betyr at der mineralene ligger integrert, har utvinner av statens mineral rett til å ta ut grunneiers mineral mot en godtgjørelse på 0,5 % slik grunneier også får for uttak av statens mineral jf. § 57.

I tilfeller der grunneiers mineral kan tas ut regningssvarende separat. Da har grunneieren rett til egen drift.

Ser man § 29 sammen med § 32, betyr det at i et tilfelle der grunneiers mineral er betydelig men ikke hovedkomponenten, kan for det første utvinner av statens mineral bruke grunneiers mineral som støttefunksjon for å oppnå målet om drivverdighet i beregningene etter § 29 og derved få utvinningsrett. Deretter har utvinner av statens mineral sikret seg retten til grunneiers mineral nærmest gratis. Dette er tilegnelse av privat eiendom uten vederlag av betydning. Det er derfor viktig at lovutvalget drøfter hvordan dette samsvarer med eiendomsvernet etter grunnloven.

Bestemmelsen må endres slik at grunneiers mineral ikke kan tas uten videre, men gjennom en eventuell ekspropriasjon mot full erstatning.

Andre spørsmål

Etter Minerallovens § 32 har en utvinner av statens mineral som nevnt også rett til å ta ut grunneiers mineral mot en beskjeden godtgjørelse. Grunneier, ved uttak av sitt mineral har ikke den motsatte retten vis a vis statens mineraler. Dette synes ulogisk. Etter NORSKOGs oppfatning må det fastsettes en tilsvarende (og symmetrisk) rett for grunneier til å ta ut statens mineral så langt dette er nødvendig for uttak av grunneiers eget mineral.

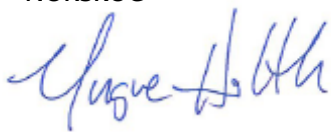
Etter Minerallovens § 37 har utvinner av statens mineral rett til å søke ekspropriasjon av grunneiers mineral. Grunneier som vil drive ut sitt mineral har ikke en tilsvarende rett til ekspropriasjon av statens mineral. I den forbindelse er det vist til at grunneier, i likhet med alle andre, har rett til å søke utvinningstillatelse til statens mineral og få hånd om mineralet på den måten. Det kan være en løsning der det ikke er andre pretendenter i bildet. Hvis det derimot foreligger en situasjon der noen sitter på undersøkelsesrett/utvinningsrett av statens mineral allerede, er ikke det en farbar vei. Hvis mineralene er integrerte og grunneier ikke har noen mulighet til å få hånd om statens mineral oppstår det en «deadlock» situasjon.

En ekspropriasjonshjemmel vil kunne løse dette og grunneier og utvinner av Statens mineral, kan da bli likestilt.

Det forekommer ofte at grunneiers mineraler er integrerte med Statens mineraler. Tidligere har det ofte forekommet at det er søkt undersøkelses/utvinningsrett på integrerte forekomster uten at grunneier har vært involvert og har hatt anledning til å uttale seg. Derfor har søknader på statens mineraler kunne passere i direktoratet uten at de nødvendige motargumenter fra grunneier er kommet frem. Etter vår oppfatning skal en grunneier i slike tilfeller anses å være part etter forvaltningsloven og også å kunne ta del i saksbehandlingen – herunder å ha klagerett.

En slik partsrett bør lovfestes direkte i mineralloven.

NORSKOG

Yngve Holth
Avdelingsleder
yngve.holth@norskog.no
tlf. 91 83 22 36